

KRONIKA

Ob smrti akademika dr. Branimira Gušića (1901—1975)

Dne 8. julija 1975 je umrl v Zagrebu dr. Branimir Gušić, eden od najuglednejših članov Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti in nekaj let njen generalni tajnik. Po svoji temeljni stroki je bil medicinec, eden od naših najuglednejših specialistov za otorinolaringologijo. Bil je dolga leta profesor zagrebske medicinske fakultete in predstojnik zagrebske Otorinolaringološke klinike. Kot tak je bil široko znan doma in po svetu. Doživel je mnogo priznanj, med njimi nagrado AVNOJ. Toda posebna značilnost njegove osebnosti je bila širina, ki jo pri specialistih neredko pogrešamo, širina zanimanja in dejavnosti, ki je daleč preseerala okvir same medicine in ga uvrstila med naše najpomembnejše splošne javne in kulturne delavce. Morda je ravno najznačilnejši izraz te širine, da je pokojnik kmalu po svojem doktoratu iz medicine (1926) opravil še doktorat iz geografije (1929). Geografija mu je bila vse življenje tako rekoč druga stroka in prav zato je dolžnost nas geografov, da se ga tu spomnimo. H geografskim problemom je pristopal sicer močno s prirodoslovne in še posebej z biološke strani, toda cilj geografije je videl v človeku in njegovem razmerju do narave. Še na našem VII. povojnem kongresu v Zagrebu (1964) je nastopil z referatom, kjer je na primeru našega primorja označil kot glavno nalogo geografije dinamično obravnavanje medsebojnega razmerja med prirodnim okoljem in družbo v njegovem nenehnem razvoju, oziroma spreminjajočega se vrednotenja okolja s strani človeka. Zato se je njegov glas še vse do zadnjega slišal tudi v naših današnjih razpravljanih o življenjskem okolju. Zanimanje za razvoj dejavnosti človeka v okolju ga je navajalo tudi k poglobljenemu zgodovinskemu in etnografskemu obravnavanju geografske stvarnosti, brez katerega si geografije ni mogel prav predstavljati. V tej smeri je prispeval številne študije, predvsem o našem primorju (npr. o Mljetu) in o južnih gorskih predelih naše države. Poudarka je vredno, da je bil Gušić tudi pravi terenski geograf. Kot vztrajen in podjeten planinec je temeljito prebrskal zlasti Prokletije ter sosednje črnogorske in hercegovske gore. Pri tem se ni zanimal samo za gorsko naravo in tudi ne samo za tradicionalne načine življenja gorjancev, temveč tudi za njihove aktualne življenjske probleme. Ni čudno, da so ga še posebno zanimale higienske in zdravstvene razmere krajev, po katerih je potoval, da se je loteval proučevanja regionalno značilnih boleznih (npr. golše) in da je tako postal naš prvi in doslej edini pobudnik t. i. »medicinske« ali »medikalne« geografije.

Za Slovence se je pokojnik vedno močno zanimal. Dobro je poznal naše Alpe, ponovno je že pred vojno, pa tudi po osvoboditvi, predaval v našem Planinskem društvu, nekajkrat, zadnjič leta 1958, pa tudi v Geografskem društvu Slovenije. Z njim nas je družilo tudi skupno zanimanje za kras kot naravoslovni pojav in kot poseben tip okolja. Še na ustanovni skupščini »Zveznega sveta za varstvo in izboljšanje okolja« februarja leta 1973 v Beogradu se je slišal njegov glas o krasu, o potrebi varstva njegovih prirodnih znamenitosti, pa tudi izboljšanja tamkajšnjih življenjskih pogojev. Zlasti o našem primorskem krasu je marsikaj napisal, na žalost pa ni uspel s pobudo, da bi vsi jugoslovanski narodi sprejeli slovenski izraz »kras« kot skupni termin namesto tujega »karsta« in problematičnega »krša«.

Ni tu mesto, da bi podrobneje analizirali Gušičevo delo na področju geografije in sorodnih ved. Prepričani smo, da bodo to storili hrvatski kolegi. Slovenski geografi pa čutimo dolžnost, da se mu oddolžimo vsaj s temi spominskimi vrsticami. Sledili nam bodo verjetno tudi slovenski planinci. S tem bomo nekoliko popravili nerazveseljivo dejstvo, da se pokojnika ob njegovi smrti naš dnevni tisk ni spomnil niti z besedico.

Svetozar Ilešič

Ob grobu prof. Stefana Golachowskega (1911—1974)

Težko nas je zadela vest, da je 18. maja 1974 po nepričakovani težki bolezni preminil prof. Stefan Golachowski, vodja katedre za družbeno geografijo na univerzi v Wrocławu. Preminil je na višku svoje aktivnosti. S pokojnikom in njegovo delovno skupino smo imeli slovenski geografi nekako od l. 1960 dalje tesne zveze. Izmenjavali smo delovne obiske, sam pokojnik je dvakrat obiskal Slovenijo in med nami predaval. Družila so nas skupna družbenogeografska zanimanja od genetskega obravnavanja naselij prek njihovega funkcijskega opredeljevanja do proučevanja deagrarizacije in »semiurbanizacije« (izraz Golachowskega) podeželja ter ustreznih socialnostrukturnih sprememb. Golachowski je bil po osnovni izobrazbi sociolog, zato so ga ti aspekti proučevanja še posebej zanimali. Z uspehom jih je uveljavljal, zadnji čas tudi z uporabo sodobnih kvantitativnih metod, pri proučevanju Šlezije in njenega podeželja. O nekaterih uspehih njegovega ali po njem organiziranega dela smo v »Geografskem vestniku« sproti poročali, zadnjič leta 1972. in 1973. Golachowskega pa smo se dolžni spomniti vsi, ki smo ga poznali, ne samo zaradi njegove vnete strokovne dejavnosti, temveč tudi zaradi njegovih človeških kvalitiet.

Svetozar Ilešič

Strokovna posvetovanja o odprti meji, obmejnih regijah in narodnih manjšinah

V zadnjih letih se na mednarodnih posvetovanjih vse pogosteje pojavljajo razglabljanja o novih geografskih pojavih, kot na primer o problematiki odprte meje, obmejnih regijah ter o narodnih manjšinah. Ta posvetovanja so zaradi kompleksnosti, pa tudi zaradi potreb po hitrem reševanju navedenih problemov v okviru novih oblik regionalno-prostorskega, ekonomskega in socialnega planiranja na državnih in meddržavnih osnovah, organizirana interdisciplinarno ob sodelovanju gospodarske in politične javnosti. Značilno za taka posvetovanja je tudi težnja po hitrem publiciranju rezultatov o novih ugotovitvah. Zaradi aktualnosti in mednarodnih interesov po spoznavanju sodobnih problemov odprte meje, obmejnih regij in narodnih manjšin, se med iniciatorje posvetovanj bedalje pogosteje vključujejo tudi mednarodne organizacije (OZN, UNESCO in Evropski svet).

Na teh mednarodnih posvetovanjih so v veliki meri prisotni tudi geografi, saj gre za študij prostorsko relevantnih pojavov, ki niso več podvrženi stihiji razvoja, temveč se podrejujejo mednarodno zasnovanim regionalno-planskim posegom. Gre za obravnavo tipičnih geografskih pojavov, kot je spreminjanje značaja meje. Meja namreč izgublja funkcijo razdvajanja in dobiva vlogo povezovanja med obmejnimi območji dveh držav. Zaradi vse večje intenzivnosti pretakanja blagovnih tokov, osebnega prometa in drobnih nakupov v obmejnih krajih, pretakanja delovne sile iz gospodarsko manj razvitih v bolj razvite dežele in dnevnega migriranja delovne sile med obmejnimi kraji dveh obmejnih držav, so obmejna območja z odpiranjem meja doživela novo transformacijo, obmejni prostor pa je izgubil svoj statični značaj. Za slovenski etnični prostor, ki sega prek političnih meja SR Slovenije v sosednjo Italijo, Avstrijo in Madžarsko, so problemi transformacije obmejnih območij še posebej pomembni. Saj se je z gospodarsko aktivizacijo ob odprti meji v zadnjem desetletju spremenila jezikovna struktura podeželskega prebivalstva iz jezikovno čisto sloven-